

Kome je književnost zavičaj?

Stari smo i ponekad mislimo da smo mudri.

Želimo sačuvati dostojanstvo i čast Domovine i svake njene sastavnice koja znači identitet i tradiciju, materijalnu i duhovnu baštinu: Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, Maticu hrvatsku, Društvo hrvatskih književnika, Crkvu u Hrvata, Matoševu kuću u Tovarniku... i tako redom mnoštveno do zadnjega sela u nošnjama i s tamburom u ruci, sela koje je preživjelo sve ratove i obnovilo se; naše oranice i šume, rijeke i more, stare gradine i sveukupni domovinski prostor. Sve je to moj duhovni zavičaj bez obzira jesam li član tih društava i ustanova, bez obzira gdje živim i gdje sam se rodio. Ponajviše se čuvam da te temeljne ustanove našega društvenoga života ne rušim, ne blatim pred **strancima** i da svoje sporove i sukobe riješimo unutar sebe na samozatajan način pa i kada znamo da nešto treba mijenjati, iz korijena. Jer kvarnih ljudi na čelu tih ustanova je bilo i bit će. Ali to ne umanjuje značenje tih ustanova, njihov doprinos hrvatskoj kulturi i znanosti, hrvatskom položaju među zemljama EU. Možda smo navikli na šutnju i oprez poučeni osobnim sudbinama i zabranama, prešućivanjima, grubim ponižavanjima i udarcima na niskoj razini koji su ugrožavali najobičniju egzistenciju. Nije uvijek bilo moguće ispravljati društvene nakazne oblike u prvih pedesetak godina našega života. Danas mislimo da možemo i trebamo istupiti u javnosti kad netko, prožet komunističkim načinom razmišljanja, ne želi priznati poraz na izborima na koje ne može imati primjedbe jer je posve legalan. Da ne bude tajne: govorim o izborima u DHK 20. svibnja 2023. na Izvanrednoj izbornoj skupštini. Zašto izvanrednoj? Tko je zahtijevao izvanrednu izbornu skupštinu?

Izvanrednu izbornu skupštinu ove godine 2023. zahtijevao je Upravni odbor DHK. Također se tome zahtjevu pridružila skupina nezadovoljnih književnika među kojima je bio i Nikola Đuretić koji je pročitao primjedbe na dosadašnji rad rečene uprave. Evo tih zahtjeva i primjedaba pročitanih na Izvanrednoj izbornoj skupštini DHK 2023.godine:

„Poštovane kolegice i poštovani kolege,
svi koji me poznaju znat će da je ovo , u mojih četvrt stoljeća članstva u ovoj časnoj udruzi, prvi puta da izlazim za ovu govornicu...I to ne bez razloga! Premda je već i sama činjenica da je UO odlučio sazvati

Izvanrednu skupštinu dovoljno rječita glede trenutnog stanja u Društvu, baš kao što je rječita i činjenica da je usuprot tako mu iskazanom mu nepovjerenju kolega Krilić ponovo odlučio istaknuti svoju kandidaturu za predsjedničko mjesto, tvrdnja uvažene kolegice Jelušić, članice ovoga Društva gotovo pola stoljeća, koju je iznijela u nedavnoj cirkularnoj prijepisci potaknutoj tekstem promemorije razaslanim članstvu, a u kojoj raspravi kolegica Jelušić veli da „ LOŠIJE UPRAVE OD OVE AKTUALNE(Predsjednik/Tajnik) NIJE BILO NIKADA”, takva tvrdnja zavrjeđuje dužnu pozornost. Slijedom ovako bezrezervno izrečene pogubne kritike na račun aktualnih predsjednika i tajnika te nekih osobnih vrlo loših iskustava, dopustite mi nekoliko opaski.

Počet ću s nekoliko navoda iz posljednjeg izbornog programa trenutnog predsjednika, kolege Krilića, a koje donosim doslovce. U svojem programu kolega Krilić o Društvu hrvatskih književnika ovako razmišlja:

„Prva riječ u imenu – društvo -jedna od tri stupa smislenosti ovakve udruge, ideje naših osnivača, mislim da je već dulje vrijeme ugrožena. Mi smo sve manje društvo. Sve manje članova dolazi u naše prostore, svoje prostore, sve manje nas je na skupštinama, pa čak i na domjencima. Zašto? Zato što nam se dogodio rascjep u članstvu , pri tome ne mislim na onaj iz 2002. kada je dio članova napustio društvo i osnovao HDP, mislim na rascjep između uprave i članstva , a taj je puno bolniji i opasniji za opstojnost...nije dovoljno da se objavi dvije-fotografijes održanog sastanka Upravnog odbora, a da je gotovo nemoguće saznati o čemu se raspravljalo i što je zaključeno.”

Vrlo točna dijagnoza stanja zatečenog prije koju godinu. No, je li se u tome smislu išta promijenilo? U svojem izbornom programu kolega Krilić dalje nastavlja:

„Jačanje kohezivnih sila među članstvom, jačanje osjećaja pripadanja Društvu, kanim inicirati:
a.boljom informiranošću
b.otvaranjem Kluba
c.pokretanjem fonda solidarnosti.”

U rečenom izbornom programu zatim čitam:

„Izdavalaštvo je jedna od najznačajnijih djelatnosti DHK...Mostu treba pomoći da još jače povezuje hrvatsku književnost sa stranim literarnim agentima i izdavačima (povremeno bi trebalo objavljivati antologije hrvatske kratke priče, poezije, drame, eseja).

I napokon, kao svojevrsnu krunu svega, navest ću sljedeći ulomak obećanog nam programa trenutnog predsjednika:

„Ovlasti predsjednika u zadnje su vrijeme nekoliko puta bile temom zbog inicijative da se one izmjenama Statuta povećaju. Mišljenja sam da u sadašnjem Statutu predsjednik ima odgovarajuće ovlasti, dovoljno odgovornosti i prostora da svojim radom pridonosi boljitku Društva....”

Ovo je samo maleni dio brojnih lijepih obećanja , među kojima su i ona o otvaranju Kluba književnika, pomoći kolegicama i kolegama koji su u teškoj materijalnoj situaciji ili egzistencionalno ugroženi, stvaranje fonda solidarnosti itd. Sve su to, kao što rekoh, ulomci posljednjeg izbornog programa trenutnog predsjednika , kolege Krilića, programa kojem sam, napominjem, i sam dao svoj glas na posljednjoj izornoj skupštini.

I što je od tog izbornog programa ostvareno?
Riječju:ništa, ili gotovo ništa!

Umjesto toga dobili smo još veće podjele u Društvu, podjele koje počinju od izravnog sraza predsjednika i tajnika na jednoj strani te članova Upravnog odbora na drugoj, sraza sraza koji će u nedavno danom intervjuu kolega Krilić nazvati „teškom kohabitacijom”, a ne „predsjednikovim kršenjem odluka Upravnog odbora”. A najveći dio članstva i dalje je u potpunom informacijskom mraku.

Mnogima ovdje nazočnima vjerojatno nije poznato da sam osobno nekoliko puta slao pismene prosvjede upravnim tijelima naše udruge. Prvi puta to sam učinio nakon još jednog sramotnog srbijanskog svojatanja dubrovačke književnosti, kada, nakon što je proteklo nekoliko tjedana od te srbijanske svinjarije, nije bilo baš nikakve reakcije našega Društva. Poslije slanja mojega dopisa saznao sam kako je član UO, kolega Matičević, također predložio da Društvo uputi javni prosvjed , te je čak

sročio prijedlog javnog priopćenja, prijedlog koji je predsjednik ismijao i odbacio. Poslije moje intervencije, UO ipak zaključuje kako je potrebno reagirati te predlaže da se tekst kolege Matičevića razradi i objavi u javnosti. No, predsjednik i tako razrađeni tekst, iz samo njemu znanih razloga, odbija potpisati pa priopćenje odlazi u javnost s potpisom UO.

Moja druga intervencija odnosila se na, a držim to i danas, neregularnu odluku Godišnje Skupštine, održane 4. lipnja 2022. godine, na kojoj je usvojen prijedlog kolege Krilića za promjenu Statuta DHK, točnije za produženje predsjedničkog mandata s tri na četiri godine. Taj je prijedlog kao kukavičje jaje podmetnut pod točku dnevnoga reda „Pitanja i prijedlozi” odnosno „Plan rada u idućem razdoblju”, a da s njim prethodno nisu bili upoznati ni UO, kao ni Povjerenstvo za Statut. Nije nevažna ni činjenica da ga je podnio čovjek koji je u svojem izbornom programu naglasio kako se **protivi** izmjenama Statuta kojima bi se povećalo ovlasti Predsjednika. Premda je na moju zamolbu da se UO i NO očituju o toj odluci Skupštine UO zaključio da nije nadležan mijenjati odluke Skupštine, stanovitu satisfakciju predstavlja mi činjenica da su predstavnici Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo tijekom inspekcijskog nadzora provedenog u studenom 2022. godine, ukazali na potrebu promjena i dopuna cijeloga niza stavaka Statuta i ostalih pravilnika DHK te su, sukladno tome, napomenuli kako ni izmjene koje su usvojene na skupštini održanoj 4. lipnja 2022. godine **nisu** implementirane.

A što reći o takozvanom „slučaju Lovrenčić”? Taj incident, držim, ponajbolje odražava sraz Upravnog odbora na jednoj strani te Predsjednika i Tajnika na drugoj. Unatoč činjenici da je UO predložio kolegicu Lovrenčić za našu predstavnicu u Vijeću za knjigu i nakladništvo Ministarstva kulture i medija, kolegica Željka saznat će iz medija da je umjesto nje na tu dužnost stupio kolega Marko Gregur, kojega je, usuprot odluci UO DHK, predložio Podravsko-Prigorski ogranak, a ministrica objeručke prihvatila. Na sličan, neki bi rekli „zaplotnjački” način iz Povjerenstva za dodjelu nagrade „Tin Ujević” uklonjeni su kolege Siniša Matasović i Drago Štambuk. Premda nikako ne mogu podržati način na koji je to učinjeno, uklanjanje kolege Štambuka još mogu i razumjeti...zbog prirode svojega posla veći dio godine Drago provodi u inozemstvu, premda s obzirom na suvremenu tehnologiju ni to danas ne bi

trebalo predstavljati neku prepreku. Ali, što su bili razlozi za uklanjanje kolege Matasovića? Prema nekim informacijama, a već sam naglasio kako se najveći dio članstva nalazi u informacijskoj crnoj rupi, pa se službene informacije članstvu dijeli na kapaljku, čelništvo DHK je, opet bez znanja UO, navodno svojevolumino izbacilo iz rečenog Povjerenstva dvojicu kolega. Na upit UO koji su tome razlozi, za Dragu Štambuka navodi se već spomenutu tvrdnju kako je temeljem prirode svojega posla prezauzet diplomatskim dužnostima, a za kolegu Matasovića, među inim tvrdi se da je *nedovoljno stručan i premlad*. Slijedom takvoga rezoniranja ni A.B.Šimić niti Đuro Sudeta ne bi ušli u takvo povjerenstvo.

Ali, nije to moj najveći prigovor postupcima našega predsjednika i tajnika! Kao što rekoh, vijesti koje se objavljuje na mrežnoj stranici našega Društva, pomno se selektira (pače ima kolega koji kažu: cenzurira). Mnogi kolege žale se da se tajnika po nekoliko dana uopće ne može naći na njegovu radnu mjestu, zapisnike sastanaka UO, koje se nakratko počelo objavljivati na mrežnoj stranici DHK nakon mojega zahtjeva prije nekoliko godina, sada se opet ne objavljuje, (posljednji zapis je s 15. sjednice UO iz siječnja 2022. godine). Zahvaljujući toj činjenici i sam sam napravio grješku zbog koje se ovom prigodom javno ispričavam kolegi Greguru. Naime, čuo sam da je na jednom sastanku UO-a časopis riječkog ogranka DHK „Književnu Rijeku” navodno nazvao „običnim smećem” te sam, zgrožen, to i napisao u jednom tekstu na društvenoj mreži. Taj frazem, kako sam poslije saznao od glavnoga urednika riječkoga časopisa, nije uporabljen, premda je kolega Gregur prema tvrdnjama urednika „Književne Rijeke” i vlastitom priznanju, rekao kako drži da je časopis vrlo loš. Moj propust ne bi se dogodio da je zapisnik s rečenog sastanka UO bio dostupan na mrežnim stranicama našega Društva i da je u njemu zabilježena rečena rasprava. No, kao što rekoh, nije to moj najveći prigovor postupcima našega tajnika. Držim da je mnogo veći krimen kolege Gregura nešto drugo, a zbog čega sam pozvavši se na Članak 42. (Stavak 2) Statuta DHK, također bio zatražio očitovanje UO i Nadzornog odbora u veljači ove godine.

Konkretno, riječ je o podnošenju aplikacije za financijsku potporu Ministarstva kulture i medija za književnu manifestaciju Galovićeve jesen i dodjelu književne nagrade Fran Galović. Aplikacija je podnijeta u ime Umjetničke organizacije „Artikulacije”, čiji je osnivač i glavni urednik

gospodin Gregur. Potpore odobrava ministrica kulture, a na prijedlog Kulturnog vijeća za knjigu i nakladništvo, član kojega je osobno kolega Gregur. Ako to nije eklatantan primjer sukoba interesa, onda ne znam što jest. Nadalje, aplikacija u ime Umjetničke organizacije „Artikulacije” podnijeta je, kako se može vidjeti iz zapisnika 25. sjednice UO-a, bez znanja i odobrenja članova UO-a DHK. Podsjetio bih da u Članku 53. Statuta DHK stoji:” Tajnik zastupa DHK u njegovim imovinsko-pravnim odnosima i skrbi o zakonitosti i statutarnosti rada DHK i njegovih tijela. Za rad stručnih službi u Tajništvu i svoj rad tajnik je odgovoran Upravnom odboru DHK. Nije zgorega napomenuti kako je kolega Gregur, stupajući na dužnost tajnika DHK, kako mi je rečeno, prisegao da će raskinuti svoje veze s umjetničkom organizacijom „Artikulacije”. Sudeći barem prema službenim podacima Registra umjetničkih organizacija objavljenim na mrežnoj stranici Ministarstva kulture i medija, kolega Gregur je i danas odgovorna i ovlaštena osoba za **zastupanje interesa rečene organizacije**. Usuprot rečenomu, reagirajući na moj prigovor, NO DHK zaključio je kako „ nisu uočene nikakve nepravilnosti”. Tajnikovo obrazloženje aplikacije za potporu nagrade Fran Galović u ime Umjetničke organizacije „Artikulacije” bilo je kako je, navodim prema Zapisniku 25. sjednice UO, „ strateški bolje prijaviti program iz više izvora te se na kraju dobije više novaca za DHK u cijelosti.” S obzirom na činjenicu da je Ministarstvo kulture i medija od ove godine Galovićevu jesen, pak onda i nagradu Fran Galović pretvorilo iz jednogodišnjeg u trogodišnji projekt, što znači da je Umjetnička organizacija „Artikulacije” dobila sredstva za sljedeće tri godine, postavio sam pitanje kolegi Greguru kakva jamstva ima DHK da će i sljedeće godine nagrada Fran Galović biti dodijeljena pod egidom DHK. Odgovoreno mi je: „Nikakva”.

U posljednje se vrijeme sve češće može čuti tvrdnju kako je Društvo financijski profitiralo od kako su mu na čelu novi predsjednik i tajnik i kako dobiva veće financijske potpore u odnosu na ranija razdoblja. Svi oni koji promiču tu tezu vjerojatno nisu svjesni uzrečice”Vrag je u potankostima”...a brojke su neumoljive. Pogledamo li dostupne podatke o potporama našega Velikog Mecene za sve naše djelatnosti, (od redovitih djelatnosti, preko nakladništva, do književnih manifestacija i nagrada), vrlo ćemo lako ustanoviti da smo u 2020. godini dobili nešto malo manje od 1, 600.600 kuna(1, 593.819 kuna), a godinu dana poslije 1, 473.810

kuna, što je u iznosu na 2020. godinu smanjenje za 120. 000 kuna. Prošle godine naše je Društvo, što je vidljivo iz financijskog izvješća koje ste svi dobili, uprihodilo od Ministarstva kulture i medija 1, 521.375 kuna potpora, čime još uvijek nije dosegnuta svota iz 2020. godine. Toliko kao odgovor svima onima koji tvrde kako Društvo financijski nikada nije stajalo bolje nego za mandata novoga predsjednika i tajnika. (Istodobno , za usporedbu, Umjetnička organizacija „Artikulacije” je 2020. godine dobila otprilike 115.000 kuna potpora, godinu poslije 157.000 kuna, a 2022. godine 164.000 kuna. Držim da je iz ovih podataka sasvim razvidno čije interese u Vijeću za knjigu i nakladništvo zastupa kolega Gregur.)

Ne ću vas više zamarati ovim suhoparnim činjenicama, ali sve što sam ovdje naveo, samo je, nažalost, maleni dio preslike trenutnog stanja u našem Društvu. Ako sam, pak, svojim izlaganjem nekoga uvrijedio, uvijek me može prijaviti Časnome sudu, kao što je to, kako čujem, učinio mladi kolega Gregur. Svima takvima ja se unaprijed iskreno ispričavam s napomenom da živimo , ili tako barem mislimo, u slobodnu društvu, a riječ „sloboda” ako znači išta, onda je to, kako svojedobno reče jedan drugi književnik „pravo da se ljudima katkada kaže ono što oni ne bi željeli čuti”. Stoga pozivam sve ovdje nazočne da dobro razmisle kome će dati svoj glas i da ne učine grješku koju sam na prošloj Izornoj skupštini, glasujući za program kolege Krilića, i sam učinio. Završavajući, vratit ću se na početak ovoga govora i navedenu rečenicu cijenjene kolegice Jelušić a koja sažima sve ovdje rečeno: **„Lošije uprave od ove aktualne (Predsjednik/Tajnik) nije bilo nikada.”** Nikola Đuretić

Nakon Nikole Đuretića govorili su još neki književnici i to u omjeru dvostruko onih koji se ne slažu s aktualnom upravom. U ovom citiranom govoru izneseni su vrlo konkretni prigovori tadašnjem vodstvu DHK, a nikako samo vapaji bez potvrde kako treba zbaciti isto vodstvo, a kako je navela gospođa Ivana Šojat u razgovoru za televiziju N1.

Za predsjednicu DHK toga dana 20. svibnja 2023. izabrana je dr. Hrvojka Mihanović Salopek, poznata znanstvenica i spisateljica prvenstveno povijesti književnosti, istražiteljica hrvatske književne baštine prošlih stoljeća, spisateljica brojnih relevantnih eseja o književnim djelima, a osobito vrsna urednica brojnih suvremenih književnih sabranih djela naših književnika. Tu se uočava njena velika erudicija, osobito u komparativnim

studijama s europskim i svjetskim književnostima kao i poznavanje hrvatske povijesti kroz stoljeća.

Hrvojka Mihanović Salopek ima formalno obrazovanje i u glazbenom polju: završila je na Institutu za crkvenu glazbu pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu studij orgulja.

Svoj radni životni put ostvaruje u Zavodu za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZiU. Scenaristica je, redateljica i voditeljica projekta „Digitalno snimanje hrvatske mariološke baštine” koji se odvija pod pokroviteljstvom Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora i Vijeća za kulturu Hrvatske biskupske konferencije. Snimila je do sada 12 dugometražnih dokumentarnih filmova u okviru toga projekta. Filmovi sadržavaju znanja o arhitekturi, slikarstvu, kiparstvu, književnosti i glazbi određenoga razdoblja.

S takvim referencama kao gotovo renesansni erudita s golemim opusom ostvarenih djela, dobila je nadmoćnu većinu glasova prilikom izbora za predsjednicu DHK. Ali, što od rečenoga smeta onima koji sada pišu po novinama i javljaju se na TV postajama jer su ogorčeni? Čime? Možda su naše slutnje netočne, ali mislimo da možda jako smeta neke pobunjene i neizabrane književnike to što se spominju crkvene ustanove u bio-bibliografiji Hrvojke Mihanović Salopek, pa i teme koje su realizirane u bogatom opusu nove predsjednice DHK upravo na temeljima goleme sakralne baštine diljem RH. Možda. Ako griješimo neka nas isprave. U mom slučaju iz iskustva znam da je svaka sakralna misao i djelo i danas nepoćudno za neke naše domaće demijurge koji sjede u komisijama i organizacijskim odborima, koji pozivaju književnike na neke sajmove, dijele nagrade, sazivaju susrete i tome slične domjenke. Pa makar djelo bilo dobro i za međunarodnu nagradu kao što je ona **„Andrija Buvina” za doprinos kršćanskoj kulturi**, ili cijeli opus nesretnoga književnika zapažen u takvoj elitnoj konkurenciji, ono je prešućeno u domaćim krugovima gornje provenijencije. Uvijek se može reći - nismo znali da postoji. (Tako se i sada dogodilo, gle čuda, da se moj novi roman ”Radnoti Miklos i dvije posljednje večere”(Đakovački kulturni krug/ Croatica Nonprofit Kft, Budimpešta, 2022.), koji se upravo bavi temama panonskih ravni, nije našao na važnom i prestižnom Panonskom festivalu književnosti koji je imao pet dana bogatih sadržajima i bio oglašen simpatičnim „Čitaj, lega, čitaj”, a održan je u Osijeku. Urednici: Ivana

Šojat, Adam Walko i Ana Marić Laušin. Upravo mlada kolegica I. Šojat kaže u TV N1 da smo mi koji smo dana 20. svibnja 2023. izabirali članove upravnih tijela DHK **pravo dno, najniže dno**. A i ti **izabranici su valjda isto dno i najniže dno**. To bi značilo da smo u najmanju ruku kriminalci, možda razbojnici, nepismeni grmalji, koji **nemaju ni jedne čitane knjige!** Pogledajte, kaže mlada gospođa Šojat rugajući se nama kao starim i ubogim mucavcima, pogledajte izvješća o čitanosti u javnim knjižnicama, vidjet ćete tko su ti književnici! I zaista vidim da je najčitanija knjiga ikada kod nas bila ona Nives Celzijus i za tu je knjigu dobila nagradu „Kiklop” dok se jadni Marinković okretao u grobu. Da, to je svakako prema mišljenju gospođe Šojat pravi kriterij za ocjenu književnoga djela: čitanost! Doduše, Marinkoviću su i prije smrti protresali kosti oni koji su otišli duhom natrag u dragu im Jugu, žaleći za onim vremenima kad se, onomad, imalo puno više prostora za trženje knjigama. Od Triglava do Gevgelije. I to isplativim, bez da se prodaju ili čitaju! Susretali tako nesretnoga Marinkovića ti neki drugi, napredni, i fizički ga napadali pa se sklanjao u otvorene haustore. Kazivali da je ustaša. A to nagrađeno čudo od knjige književnice Nives, zaista je i bilo **najčitanija knjiga u tome času!** Nije to bila nikada „Bečka moderna” Viktora Žmegača, ili roman „Posljednja predaja” Nikole Đuretića. Sada će netko reći da je izbor nevaljao. Možda, obje su sušta suprotnost danas čitanijim knjigama. Tko će se živ opterećivati ozbiljnim temama! Kako mi je svojevremeno rekao jedan urednik (B.D.) uvažene nakladničke kuće: kolegice, samo znoj, sperma i krv prodaju knjige! Kud ste navalili s temama iz rata! Ne ta krv!

Kud je navalio i dragi prijatelj pokojni Slobodan Novak? Poslije svoje knjige „Protimbe” (2010.) napadali su čak i njegov stan i pokušali fizički obračunati s njim pa se on javno očitovao o tome u tekstu ”Jednoga dana u mojoj dragoj domovini”. I on je postao ustaša. Dođe to tako, izgleda, čovjeku. Ide ulicom uvijek sunčanom stranom, kaže Slobodan Novak i odmah postane nevaljao. Ustaša kao takav.

Inače u tom Panonskom festivalu književnosti, koji je obradovao nas panonske korjenike, u panel diskusiji sudjelovao je i naš poznati stručnjak za književna pitanja Drago Hedl! On se zalaže da novi Zakon o jeziku uvažava bogatstvo razlike. To su možda stručnjaci zaboravili pa gospodin Hedl podsjeća akademika Mislava Ježića i druge članove

komisije za oblikovanje Zakona o jeziku na što trebaju paziti. Neka pazi i novoizabrani predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran koji se eto „zaletio”, kako neki pišu, pa podržao odmah taj nesretni Zakon o jeziku. Bilo kako bilo, tako i opet i ponovno i na isti način moj roman s temom Panonije nije podoban za panonski interliber. Lege artis. Možda su i znali, ali ne valja, brate, pa ne valja. Džaba Budimpešta i nekakvi Hrvati sa svojom kulturnom udrugom, džaba Đakovo i agilni krugovi kulture i knjige, sve je to ništa.

Ovih posljednjih tridesetak godina našega dugog života nemamo razloga mijenjati svoj habitus. Ne zato što mislimo da je bio savršen, što je odolio svim izazovima i pokazao se kao mogući oklop za preživljavanje u društvenom grotlu komunizma, koji još uvijek kipi u prostoru našega hrvatskoga javnoga „weltgeista”, već i zato što nikada nije počinio zločine ili nasilje nad slabijima ili nemoćnima. Svoj karakter i duhovne principe života smatramo dostojnim zato jer nikada nismo dobili ono što nismo zaslužili, ili pak zato jer se nismo dodvoravali ni na koji način jakima i moćnima. Za tako što nema slučaja u našem životu. Onom mislećem životu koji je ozbiljno započeo u srednjoškolskoj dobi. (Pogledati: Moja dva stoljeća”, Naklada Pavičić, Zagreb, 2017.)

Taj moj habitus pretpostavlja svakoga čovjeka kao integralno biće određenih svojstava, darovito manje ili više za mnogošto u životu, od uzgoja vinograda do matematičkih znanstvenih inovacija. Kako narav nasljeđujemo, tako karakter formiramo većinom sami. U taj karakter ulaze mnoge sastavnice pa i osjećaj časti, ponosa i skromnosti življenja. Ona se, ta skromnost i poštovanje svakoga namjernika, očitovala kod nas na materijalnom planu, na shvaćanju da su drugi potrebniji nečega, ali i na duhovnom: uvijek smo mogli pronaći u ljudima koji nas okružuju nešto dobro, neku vrlinu i dar pa ma kako maleni bili. Ovo se osobito nalazi i ostaje u našem odnosu prema učenicima kojima smo posvetili četrdesetak godina rada. Ili pak u trenucima kada su me kolege ili kolegice zamolili za kritički osvrt na njihovo djelo, a isto tako i kada sam sama odabirala književno djelo jer je pobudilo moju znatiželju. Uvijek je bilo elemenata za uočene originalnosti, novitete ili duhovne razine koje zaslužuju objavu. Podržati poletarca ili ojađenoga ako ima iskru dara, čini radost. Rad s mladosti i za mladost bila je moja životna priča koja još uvijek traje. (Pogledati oko tisuću i pol stranica eseja i kritika!)

Isto tako kao član DHK obradovala sam se kad se pojavila dostojna osoba s vrlinama koje visoko nadmašuju prosječnost na listi za predsjednicu. Hrvojka Mihanović Salopek prepoznata je upravo takva od većine članstva nazočnoga na Izornoj skupštini i izabrana legalnim putem. Vremena su neugodna, podla, nesklona vrsnim i odanim ljudima kojima na srcu leži **Domovina i vrlina**. Osobito te značajke izazivaju otpor u onima koji ne žele postojanje DHK, pa kažu da ga ne bi baš trebalo zatvoriti, ali ono je toliko kvarno i ustajalo od starosti **da će samo propasti...** ne moraju se oni oko toga truditi. Nema u DHK zanimljivih tribina, nema suradnje s nekim značajnim, nema važnih autora i čitanih autora, tamo se samo izvode **recitacije poezije na koje nitko ne dolazi**. Sic! Da, sjetili smo se da za Božić i Uskrs zaista DHK organizira večer poezije i uz to lijepi koncert da bi se sjetili naših pjesnika s kršćanskom duhovnom vertikalom: Nikole Šopa, Kranjčevića, Domjanića, Tina Ujevića, Mate Balote, Frana Alfirevića i drugih. Sve su to za mlade junoše krepani ostatci preživjeloga stoljeća koje ne treba spominjati, a kamoli izvoditi. Njih preziru i mrze egzaltirani i provokativni autori, jedno vrijeme vladajući fakovci, a potom njihovi nasljednici koji se sada zovu postpostmodernisti. Bilo je čak i večeri na kojima smo mi još živi, rekao bi Šenoa, čitali svoje skromne uradke. A bilo je i pjesama Ivana Gorana Kovačića pa i robijaša poput Joje Ricova. Sve sami užas od sudionika i publike, iritantno za mlade afirmirane junoše-pisce koji se odaše turobnom salutiranju grubosti jugoslavenstva, gaženju gadnih likova branitelja u knjigama i filmovima, a udovicama kao profiterkama koje žive na račun svojih sumnjivih muževa. Zapravo ta ocvala publika koja dolazi na takve domjenke, nikada brojna gomila, i ne bi trebala imati pravo na taj mali duhovni herbarij uz glas violončela. Toliko je to odiozno gospođi Šojat. A što se tiče ostalih tribina i događanja, postoje vrlo precizni podatci na službenoj mreži DHK. I nisu baš neznaatni.

Gospođa Šojat izjavljuje da su svi književnici koji su primili nagradu Fonda Miroslav Krleža” **beznačajni hrvatski književnici**”. Tako su to postali i dobitnici Slobodan Novak, Viktor Žmegač, Marko Grčić, Jakša Fiamengo, Brešan i ostali. Zar?

Nezadovoljnici koji nisu izabrani na ugledne pozicije u DHK ili one koji se plaćaju, (uredništvo časopisa Republika), zaprepašteni su i očajavaju: kako to da ja nisam izabran(a)? Htjela sam biti dopredsjednica, a kad tamo neki drugi! (Gospođa Julijana Matanović) Članstvo je glasovalo protiv, viču. Pa, dragi kolege, uvijek je glasovanje za i protiv. Tako je u demokraciji. Ta zar nije na prošlim redovnim izborima izgubio naš najpoznatiji prevoditelj i književni bard dostojanstveni Mate Maras, kojem u struci malo tko može stati uz bok. Tako se glasovalo. Ali on nije zavapio po novinama kako je užasnut rezultatom glasovanja i kako su izabranici **dno dna**. Zato nemojte očajavati i kako kažete, micati se samovoljno iz nekih povjerenstava DHK. Ne, niste se maknuli, nego vas nisu izabrali. I to nije nikakva tragedija. Bit će još izbora jer ste relativno mladi, zbrinuti pa i moćni i drski.

Drski da možete vrijeđati članstvo DHK: **kažete da nismo izabrali po svom mišljenju, nego po tuđem?!** Gospođo Matanović, mislite da se mi koji imamo mnogo više bitaka iza sebe od Vas, povodimo za tuđim mišljenjem? Čijim? Sugerirate time da smo glupavi i ne znamo što hoćemo! Tko je taj koji nas je, i mene, prisilio da glasamo za vrsnijega čovjeka? Kažete da vam je bilo neugodno kako smo se mi(tko su to mi i vi?) organizirali **protiv svojih kolega**. Koji su to? Nema tu ničega osobnoga, draga gospođo. Stvari su jednostavne: smatramo da postoje bolji, pismeniji, veći po znanju i darovima. Ako ne uspiju, bit će smijenjeni kao i njihovi prethodnici. To je zakon demokracije. Tako su glasove dobili i predsjednica Hrvojkica Mihanović Salopek i dva potpredsjednika - Mirko Čurić i Željka Lovrenčić. Dobra plovidba!

Kada se 1989. rušio Berlinski zid i propadao komunistički svijet, održan je u današnjim prostorima DHK onaj prvi slobodni skup slobodnomislećih ljudi, sastavljen ne samo od članova tadašnjega Društva književnika Hrvatske, nego i drugih akademskih istaknutih članova hrvatske javnosti. Skup se zvao i zabilježen je u povijesti kao „**Izlazak iz hrvatske šutnje/ 28. veljače 1989.**” Stoga smo i mi bili prisutni, mi koji smo živjeli u getima onodobne države jer nam nije bilo moguće surađivati i objavljivati u postojećim nakladničkim kućama. Tada se prvi puta glasno zatražila sloboda hrvatskoga čovjeka i naroda. Svi govornici iznijeli su političke stavove glasno i jasno artikulirane i to je bio prvi takav skup od 1945. A na čelu tadašnjega Društva književnika Hrvatske bila je predsjednica Marija

Peakić Mikuljan, prva predsjednica, žena na čelu DHK u njegovoj dugoj povijesti od 1900. Žena dostojna toga položaja i svjesna činjenice da su promjene nužne. I to političke promjene.

Tako ne stoji vaša tvrdnja u Večernjem listu da prostor DHK **treba štiti od povijesti i politike**. Ne, on je samo neke članove u doba komunizma štiti kao članove partije, koji su opet „štiti” ostale od istine, a ne od politike. **Književnost je oduvijek bila i politika i povijest, osobito upravo to**. Kako je to artistički izrečeno? To je važno, ali ipak drugotno pitanje, kako bi rekao Thomas Mann. Važno je i što i kako. U trenutku koji je nagovijestio te jeseni pad komunističke vlasti i nasilja koja su postojala kao esencija toga totalitarizma, naročito su se zabrinuli književnici koji su podobnostima nastojali dominirati nad kolegama boljim po vrsnosti, ali nepodobnim po idejnom habitusu. Nemoguće je bilo zamisliti sadržaj Skupa iz veljače 1989. prije događaja u Berlinu, Moskvi, Rumunjskoj, Čehoslovačkoj i konačno i u Beogradu. Nemoguće je zamisliti taj događaj prije smrti komunizma i raspada Varšavskoga pakta. Nemoguće je do tada bilo govoriti o hrvatskom jeziku bez adligata koji su ga morali vezivati uz nasilje srpskoga jezika na bilo koji način. Nemoguće je bilo spominjati književnike logoraše prije pada Berlinskoga zida: Zlatka Tomičića, Vladu Gotovca, Matu Marčinka, Joju Ricova i mnoge druge. Sve moje drage prijatelje koji zamakoše na livade „kud za vazda gre se”. Jer, kada se u vrijeme toga, za vas nepolitičkoga i nepovijesnoga utočišta u DHK poteglo pitanje da se pošalje javno pismo vlastima kojim se zahtijeva pomilovanje književnika-robijaša, digli su se neki glasovi u tom istom DHK koji su to zabranili. I tako je ostalo. Lege artis. Je li to bila pjesnička uspješnica ili gola politika i mržnja na drugačije mišljenje? Isti ti glasovi postoje i danas u našem Društvu, ali mi ne mislimo da ih treba strpati u logore. Ne mislimo da je vrijeme provedeno na zemlji i u bilo kojem polju duhovnoga anglomerata zaslužilo da se kazni ubojstvom kao pjesnike, prozaiste ili dramske pisce. Tek kada počine zločine protiv čovječnosti, neka budu izloženi pravdi.

DHK konačno je **izišlo iz genitiva 1990.** na skupštini 19. travnja u dvorani Teatra ITD pod predsjedanjem Nedjeljka Fabrija. Od tada se zove DHK. Tada je formulirano da je DHK izvanstranačka organizacija, da istupa iz Socijalističkoga saveza radnog naroda Hrvatske, kao i to da istupa iz Saveza književnika Jugoslavije.

Nasmijana lica ubrzo su pretvorena u zabrinuta jer već 1. travnja 1991. izvršen je teroristički napad na književnika Mladena Kušeca u Titovoj Korenici. Od tada nastupa napeto razdoblje rata i DHK objavljuje brojni niz priopćenja, prosvjeda, otvorenih pisama kako bi upravo na politički posve jasnom planu bitke za slobodnu i neovisnu Hrvatsku bilo sudionikom sudbine svoga naroda. DHK nastavilo je svoj put upravo kao sudionik sudbine svoga naroda. (Vidi: Spomenica Društva hrvatskih književnika- 1900.-2000.-2010.)

Pitamo se kako bi to odlučujuće razdoblje u životu hrvatskoga naroda izgledalo da je DHK šutjelo? Kako bi izgledalo lice DHK? Gdje bi mu bila čast i dostojanstvo? U knjigama s veselim pošalicama i seksualnim poslasticama? U sastancima izdajničkih likova koji su u luksuznom hotelu zagrebačkom sazivali skupove s najokorjelijim agresorskim poticateljima iz Srbije? Svako doba ima i zahtjeve primjerene tom dobu. Dobu tame i krvoliptanja odgovarala je i jeka u knjigama književnika koji su osjetili golemu patnju svoga naroda od Vukovara do Dubrovnika. Nastale su brojne knjige tih ratnih i poratnih dana koje su zabilježile na umjetnički ili dokumentarni način tragediju Domovinskoga obrambenoga rata.

Ali DHK nije zaustavilo svoje djelovanje samo na peru: pojedini članovi uputili su se i fizički na ratište, našli se u sjajnoj kulturnoj bojni s drugim akademskim građanima umjetnicima. Ne radi se o ratnicima bez kojih ne bi Hrvati dobili rat, nego o časti, ponosu i ljubavi prema domovini. Oni koji nisu ratovali, ali su bili svjesni strašnoga časa, objavljivali su antologije, a jedna od najpoznatijih je „U ovom strašnom času”.

A onda je došla 2002. godina, a na čelu DHK bio je Slavko Mihalić. 23. lipnja nakon izborne skupštine DHK napuštaju ga neki članovi vjerojatno nezadovoljni ne samo ponovnim izborom akademika Mihalića za predsjednika DHK, nego i zarad drugih idejnih razlika. Oni osnivaju Hrvatsko društvo pisaca. Tada su istupili i neki ugledni članovi: Tonko Maroević, Nedjeljko Fabrio, Slobodan Prosperov Novak, Ivo Štivičić... Dalji razvoj oba društva možemo pratiti na razini uglednosti, novčanih primanja od Ministarstva, nastupa u javnom životu Hrvatske. Možemo ustanoviti diskrepanciju u potporama spomenutim društvima – manje brojčano HDP dobiva tijekom svih godina proporcionalno veću potporu. I to ima svoje značenje. Ali ono nije ovoga trena tema ovoga zapisa.

Suludo je predviđati koje će se knjige, filmovi i drugi uradci književnika održati u životu upravo čitanjem od strane budućih generacija. Sigurno je da knjiga polako izumire, htjeli mi to priznati ili ne, a što je već bila česta tema upravo književnih djela počevši od kultnoga Orwellovoga romana "1984". Ali u njemu ima jedna slamka spasa koja glasi: knjiga je toliko vrijedna i toliko je specifična za um ljudskoga roda, da ju vrijedi sačuvati i pod najgorim pritiscima. Čak kad bi trebalo da se vratimo usmenoj predaji. Jedino se postavlja pitanje: koje su knjige zaslužile da se pamte od pametara do danas? To je i jedno od pitanja u „Imenu ruže” Umberta Eca. Tamo se slijepi Jorge trudi uništiti čak i Aristotela kada se ovaj odaje humoru, koji da je, prema Jorgeu knjižničaru, nedostojan redovnika. A o tome pitanju vrijednih sakralnih tema i sukoba oko tih vječnih pitanja govori i jedan od najveličanstvenijih romana 20. stoljeća „Majstor i Margarita” ruskoga književnika Bulgakova. O toj temi čitamo i u knjizi G.K.Chestertona „Vječni čovjek” ili također u raspravi Denisa de Rougemonta „Budućnost je naša stvar”. I u mnogim drugima koje nismo naveli. Vrijedi pročitati, poštovani kolege i kolegice.

Nevenka Nekić